

MIKROMOLIYAVIY XIZMATLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH

Parpiyev Abdulaziz Nosirjonovich

*Andijon Davlat Texnika Instituti, Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv
fakulteti, Bank ishi va audit yo'nalishi 4-bosqich talabasi*

+998902175662

abdulazizparpiyev107@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada mikromoliyaviy xizmatlar, ularning rivojlanish tarixi, afzalliklari haqida yozib o'tilgan.

Kalit so'zlar: mikrokredit, mikrosug'urta, mikroinvestitsiya, fintech.

Аннотация: В данной статье рассматриваются микрофинансовые услуги, их история развития и преимущества.

Ключевые слова: микрокредит, микрострахование, микроинвестиция, финтех.

Annotation: This scientific article discusses microfinance services, their history of development, and advantages.

Keywords: microcredit, microinsurance, microinvestment, fintech.

Mikromoliyalashtirish (mikro moliya) - bu kam daromadli aholi, kichik va o'rta bizneslar, ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlarda moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatini oshirishga qaratilgan moliyaviy tizimning bir qismi. Ushbu maqolada mikromoliyalashtirishning asosiy tushunchalari, afzalliklari, kamchiliklari, hamda uning dunyo bo'ylab qanday amalga oshirilishi haqida so'z yuritamiz.

Mikromoliyalashtirish nima?

Mikromoliyalashtirish — bu kichik miqdordagi moliyaviy resurslarni, asosan, kam daromadli guruhlar yoki moliyaviy muammolarni hal eta olmagan kishilarga taqdim etish jarayonidir. Mikromoliyalashtirish krediti, sarmoya, sug'urta va boshqa moliyaviy xizmatlarni o'z ichiga olishi mumkin. Mikromoliyalashtirishning asosiy

maqsadi — moliyaviy resurslarni kengroq aholi qatlamiga, xususan, qishloq aholisiga yoki past daromadli oilalarga etkazish.

Mikromoliyalashtirishning tarixiy rivojlanishi

Mikromoliyalashtirish 1970-yillarda Bangladeshdagi Muhammad Yunus tomonidan ishlab chiqilgan "Grameen Bank" modeli bilan keng tarqaldi. Yunusning ishi, kambag'allarga kichik mikrokreditlar berish orqali ularning iqtisodiy mustaqilligini ta'minlashga qaratilgan edi. Bu modelning muvaffaqiyati global miqyosda mikromoliyalashtirishning keng tarqalishiga olib keldi va ko'plab rivojlanayotgan mamlakatlarda o'xshash tizimlar tashkil etildi.

Mikromoliyalashtirishning asosiy turlari

Mikrokreditlar: Bu kichik summadagi kreditlar bo'lib, ular asosan kambag'al oilalar va kichik bizneslarga beriladi. Kreditlar ko'pincha garovsiz va oddiy shartlarda taqdim etiladi. Mikrokreditlar kichik tadbirkorlikni boshlash yoki qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun ajratiladi.

Mikrosug'urta: Bu, asosan, kambag'allarning sog'lig'i yoki boshqa xavfli holatlar uchun himoya bo'lib, mikrosug'urta siyosatlari orqali arzon va samarali sug'urta xizmatlari taqdim etiladi.

Mikrosarmoya: Kichik bizneslarni rivojlantirish uchun o'ziga xos sarmoyalar taqdim etishdir. Bu sarmoyalar kichik miqdordagi kapital bo'lib, uni tashabbuskorlar o'z bizneslarini boshlash yoki rivojlantirish uchun ishlatishlari mumkin.

Mikroto'lovlar: Kichik va qisqa muddatli to'lovlar tizimlari. Bu turdagi to'lovlar asosan onlayn tizimlar orqali amalga oshiriladi va ular ham keng miqyosda mikromoliyalashtirishning bir qismi sifatida qoraladi.

Mikromoliyalashtirishning afzalliklari

Kam daromadli aholi uchun imkoniyatlar: Mikromoliyalashtirish kreditlari, sarmoyalar va sug'urtalar past daromadli oilalar yoki kichik tadbirkorlar uchun moliyaviy imkoniyatlar yaratadi.

Iqtisodiy o'sishga turtki beradi: Kichik bizneslarni rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sish va yangi ish o'rinlari yaratish mumkin.

Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash: Mikromoliyalashtirish biznesni boshlash va rivojlantirishga yordam beradi, ayniqsa, bu tadbirkorlar bank tizimidan foydalanishda qiynaladigan bo'lsa.

Moliyaviy inklyuziya: Mikromoliyalashtirish orqali kengroq aholi qatlamlari moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatiga ega bo'ladi, bu esa ularning jamiyatdagi o'rni va imkoniyatlarini oshiradi.

Mikromoliyalashtirishning kamchiliklari

Yuqorilagan foiz stavkalari: Mikromoliyaviy tashkilotlar yuqori foiz stavkalarini qo'llashlari mumkin, chunki ular xatarli deb hisoblanadigan sohalarda faoliyat yuritadilar. Bu esa mikro kreditlar oluvchilar uchun qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin.

Moliyaviy savodxonlikning pastligi: Ko'plab mikromoliyaviy tashkilotlar mijozlariga taqdim etilayotgan xizmatlar haqida yetarli ta'lim bermasliklari mumkin, bu esa qarz oluvchilarni noto'g'ri qarorlar qabul qilishga olib kelishi mumkin.

Xatarlar: Mikromoliyaviy tashkilotlar kichik va o'rta bizneslarga xizmat ko'rsatishda yuqori xatarlar bilan yuzlashishadi. Bu esa moliyaviy tizimning barqarorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Mikromoliyalashtirishning kelajagi

Mikromoliyalashtirishning kelajagi raqamli moliya va mobil bank xizmatlarining rivojlanishi bilan bevosita bog'liqdir. Bugungi kunda mobil ilovalar va onlayn platformalar mikromoliyaviy xizmatlarni kengroq auditoriyaga taqdim etishga imkon yaratmoqda. Masalan, mobil to'lovlar, raqamli mikroqarzlar va mikroinvestitsiyalar orqali kambag'al aholi va kichik bizneslarga yordam ko'rsatish mumkin.

Shuningdek, mikromoliyaviy tashkilotlar innovatsion texnologiyalarni, masalan, blokcheynni qo'llashni boshlashdi, bu esa moliyaviy resurslarning samarali va xavfsiz taqsimlanishiga yordam beradi.

Mikromoliyalashtirishning jamiyatga ta'siri

Mikromoliyalashtirish nafaqat iqtisodiy imkoniyatlar yaratishda, balki ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda ham katta rol o'ynaydi. Kam daromadli aholi uchun

iqtisodiy imkoniyatlar taqdim etish ularning hayotini yaxshilash, jamiyatda tenglikni oshirish va adolatli iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashga yordam beradi.

Ijtimoiy ta'sir

Ayollarga imkoniyatlar yaratish: Mikromoliyalashtirish, ayniqsa, ayollarga iqtisodiy erkinlikni oshirishda katta ahamiyatga ega. Odatda, ayollar iqtisodiy faoliyatda o'zlarining imkoniyatlarini cheklaydigan ijtimoiy to'siqlarga duch kelishadi. Mikro kreditlar va mikroinvestitsiyalar orqali ular o'z bizneslarini boshlashlari va oilaviy moliyaviy holatlarini yaxshilashlari mumkin. Ayollarni moliyaviy inkluzivlikka jalb qilish, ularning jamiyatdagi o'rnini kuchaytiradi va jamiyatda ijtimoiy tenglikni ta'minlashga yordam beradi.

Ta'lim va ma'rifatning kengayishi: Mikromoliyalashtirish tizimlari faqat moliyaviy resurslarni taqdim etish bilan cheklanmaydi. Ko'pincha, mikromoliyaviy tashkilotlar mijozlariga moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar, maslahatlar va kurslar o'tkazadilar. Bu, o'z navbatida, aholi orasida ta'lim va ma'rifatning kengayishiga olib keladi. Mikromoliyaviy xizmatlar orqali ta'lim olish, moliyaviy qarorlar qabul qilishni yaxshilaydi va qarzlarini boshqarish qobiliyatini oshiradi.

Kambag'allarni iqtisodiy tarmoqqa qo'shish: Mikromoliyalashtirish, kambag'allarni rasmiy iqtisodiy tizimga qo'shish orqali ularning biznes faoliyatini rivojlantirish va moliyaviy resurslarga kirishni ta'minlaydi. Bu, o'z navbatida, ular uchun yangi ish o'rinlari yaratadi va iqtisodiy o'sishni ta'minlaydi.

Moliya tarmog'iga ta'sir

Mikromoliyalashtirishning moliyaviy tizimga ta'siri ham katta. Mikromoliyaviy tashkilotlar kengaygan sayin, ular moliyaviy sektorda yangi imkoniyatlarni yaratishadi. Mikromoliyaviy tashkilotlar va banklar orasida raqobatning kuchayishi, mijozlarga yanada yaxshiroq xizmatlar va shartlarni taqdim etishga undaydi.

Mikromoliyalashtirish va texnologiyalar

Raqamli texnologiyalar mikromoliyalashtirishni yangi bosqichga olib chiqdi. Mobil texnologiyalar, onlayn platformalar va fintech kompaniyalari mikromoliyaviy xizmatlarni yanada samarali va tezkor qilish imkonini yaratdi.

Mobil banklar va mobil to'lovlar: Mobil telefonlar yordamida amalga oshiriladigan to'lovlar, mikromoliyaviy xizmatlarni yanada kengaytirishga yordam berdi. Mobil ilovalar orqali foydalanuvchilar mikrokreditlar olish, to'lovlarni amalga oshirish va mablag'larni boshqarish imkoniyatiga ega bo'lishdi. Bu texnologiyalar, ayniqsa, internetga kirish imkoniyati cheklangan hududlarda aholiga moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatini oshirdi.

Fintech va blockchain: Fintech (moliyaviy texnologiyalar) va blockchain texnologiyalari mikromoliyaviy xizmatlar bozorida inqilob yaratmoqda. Fintech kompaniyalari an'anaviy bank tizimlarini chetlab o'tib, foydalanuvchilarga oddiy va tezkor kredit olish imkoniyatini taqdim etmoqda. Blockchain texnologiyasi esa mikroto'lovlarni xavfsiz va shaffof tarzda amalga oshirishga yordam beradi, bu esa moliyaviy jinoyatlarning oldini olishda muhim omil hisoblanadi.

AI (sun'iy intellekt) va ma'lumotlar tahlili: Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahlili mikromoliyaviy xizmatlarda qarorlar qabul qilishni avtomatlashtirishda yordam beradi. AI yordamida foydalanuvchilarning moliyaviy tarixini tahlil qilish va kreditni baholash imkoniyatlari yanada takomillashdi. Bu texnologiyalar, mikromoliyaviy tashkilotlarga xatarlarga qarshi kurashishda va mijozlarga moslashtirilgan xizmatlar taklif etishda yordam beradi.

Mikromoliyalashtirish va hukumat roli

Mikromoliyalashtirishning muvaffaqiyati ko'plab hollarda hukumat siyosatiga bog'liq. Hukumatlar mikromoliyaviy xizmatlarni qo'llab-quvvatlash uchun quyidagi choralarga murojaat qilishlari mumkin:

Moliyaviy inklyuziya siyosati: Hukumatlar mikromoliyaviy xizmatlarni taqdim etishni va moliyaviy inklyuziyani kengaytirishni maqsad qilib qo'yishlari kerak. Ular mikromoliyaviy tashkilotlarni rag'batlantirish, shuningdek, banklar va boshqa moliyaviy institutlarning kichik va o'rta bizneslarga xizmat ko'rsatishiga yordam berishlari mumkin.

Regulyatsiya va xavfsizlik: Mikromoliyaviy tashkilotlarning faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar va qoidalar zarur. Hukumatlar, shuningdek,

foydalanuvchilarni himoya qilish uchun xavfsizlik va maxfiylikni ta'minlaydigan chora-tadbirlarni ko'rishlari lozim.

Rivojlanayotgan sohalarni qo'llab-quvvatlash: Hukumatlar mikromoliyaviy tashkilotlarni rivojlanayotgan sohalarda faoliyat yuritishga rag'batlantirish uchun subsidiyalar va soliq imtiyozlarini taqdim etishlari mumkin. Bu kichik bizneslar uchun moliyaviy resurslarga kirishni osonlashtiradi.

Mikromoliyalashtirish — bu kambag'al va kam ta'minlangan aholi qatlamlarini iqtisodiy va moliyaviy imkoniyatlar bilan ta'minlashda muhim vosita bo'lib, u faqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlab qolmay, balki ijtimoiy tenglikni ham rivojlantirishga yordam beradi. Texnologiyalarning rivojlanishi mikromoliyaviy xizmatlarni yanada kengaytirib, ularni global miqyosda samarali qilish imkonini beradi. Shuningdek, hukumat va moliyaviy institutlarning hamkorligi mikromoliyalashtirish tizimining barqarorligi va muvaffaqiyatiga yordam beradi.

Shunday qilib, mikromoliyalashtirish nafaqat kambag'allarning hayotini yaxshilash, balki butun iqtisodiyotning o'sishiga turtki beradi.